

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет інформаційних і прикладних технологій
кафедра політології та державного управління

СИЛАБУС
Навчальної дисципліни
**«СУЧАСНА ЗАРУБІЖНА ТА ВІТЧИЗНЯНА
ПОЛІТИЧНА НАУКА»**

Кількість кредитів ЄКТС	5 ЄКТС
Період викладання	1 семестр
Рівень вищої освіти	Третій
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	з підготовки докторів філософії зі спеціальності 052 «Політологія»
Викладач	Мацишина І.В. Д.політ.н., доцент
Профайл викладача курсу	https://orcid.org/0000-0002-2988-620X https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&pli=1&user=5ZuYmcUAAAAJ&pli=1&user=nT5rAr8AAAAJ
Доступ до матеріалів курсу	корпоративний портал ФПТ
Контактна інформація	i.matsyshyna@donnu.edu.ua

Анотація

Дисципліна є обов'язковою та призначена для формування низки загальних та спеціальних професійних компетентностей з використання порівняльних методів аналізу розвитку сучасної політичної науки для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у політичній науці, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Здобувачі отримають знання розвитку сучасної політологічної науки у зарубіжному та вітчизняному науковому досвіді, результати якого можуть мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення для політичної науки.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у: вивченні зарубіжних

та вітчизняних наукових досліджень, що допомагає визначити сутність нових викликів, виявити проблеми та тенденції розвитку сучасної політичної науки, простежити процеси інтернаціоналізації наукових шкіл, визначити напрямки інтеграції політичної науки з іншими галузями соціального знання з висвітленням тих нових тем і проблем, визначити методологію політичного дослідження з урахуванням сучасних напрацювань, практично застосовувати методологічні підходи до вивчення власного предмету дослідження.

Набуті результати навчання та компетентності дозволять здобувачеві розв'язувати прикладні задачі в політико-організаційній та громадській діяльності (ІК).

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати наступні: компетентності здобувачів вищої освіти:

1. ЗК-1. Розуміння сутності наукової діяльності та здатність формувати системний науковий світогляд.
2. ЗК-5. Здатність здійснювати критичний аналіз знання та генерувати нові ідеї (креативність).
3. ЗК-10. Здатність діяти на основі засад академічної та професійної доброчесності.
4. СК-1. Поглиблене знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології та вміння впевненого використання категорійно-понятійного та аналітично-дослідницького апарату сучасної світової політичної науки.
5. СК-2. Комплексне розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
6. СК-4. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для комплексного, всебічного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

результати навчання:

- ПРН-4. Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та впевнено використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної світової політичної науки.

- ПРН-5. Комплексно розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- ПРН-7. Комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати широкий спектр сучасних політологічних теорій, концептів та методів для комплексного всебічного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

Організація та оцінювання навчання визначені «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів, відповіді на тести, опитування, практичні групові або індивідуальні завдання, творчі завдання. Залік (підсумковий контроль 1 семестру) виставляється здобувачеві на підставі його поточної академічної успішності. За кожен з модулів здобувач може отримати по 40 балів, а також 20 балів за виконання індивідуального завдання. Аспірант має можливість отримати 100 балів протягом семестру сумарно за всі види індивідуальних і практичних завдань.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, практичні заняття);
- 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача

У якості технічних засобів комунікації використовуються корпоративна пошта Outlook, аудиторія в google-class. У окремих випадках можуть використовуватися такі засоби комунікації, як Teams, Skype, Zoom. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного **календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:**

Тиждень /дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання для практикумів і СРС	Мах кількість балів
ПЕРШИЙ СЕМЕСТР				
<i>Змістовний модуль 1 (40 балів)</i>				

1-ий тиждень 4 години	Тема 1. Методологічні підходи у вітчизняній політичній науці. Історична ретроспектива.	Лекція	Вступне опитування. Зріз знань	1-ий тиждень	2
	Тема 1. Процес інституціоналізації вітчизняної політології як науки і навчальної дисципліни	Лекція	Аналіз навчальних дисциплін з політології у провідних вищах країни		2
2-ий тиждень 4 годин	Тема 2. Український неомарксизм у повоєнний період	Лекція	Аналіз робіт В. Винниченка, Р. Роздольського, І. Майстренка, В. Голубничого	2-ий тиждень	2
	Тема 2. Розвиток націоналістичних ідей у діаспорі.	Лекція	Аналіз світогляду Д. Донцова.		3
3-ий тиждень 4 годин	Тема 3. Особливості політичної думки представників української радянської творчої інтелігенції 1960–1980-х рр.	Лекція	Характеристика політологічного аналізу П. Шелеста, О. Лібермана, Ф. Овчаренка, О. Гончара.	3-ий тиждень	4
	Тема 3. Дисидентський рух: поняття, генеза, основні ідеї	Семинар	Порівняльний аналіз світоглядів В. Стуса, В. Симоненка, І. Світличного, В. Чорновіла, Л. Лук'яненка, С. Хмари, І. Дзюби.		4
4-ий тиждень 4 годин	Тема 4. Українська політологічна наука ХХІ ст. основні напрямки досліджень.	Лекція	Аналіз підручників Б.Кухти, С.Рябова і М.Томенка, А.Колодій	4-ий тиждень	4
	Тема 4. Бігейвіоралізм, структурний функціоналізм та системний підхід.	Семинар	Основні напрямки сучасних досліджень в Україні		4
5-ий тиждень 4 годин	Тема 5. Моделювання політичної системи та вітчизняні теорії прогнозування	Лекція	Порівняльний аналіз досліджень М.Польового та В.Горбатенка	5-ий тиждень	4
	Тема 5. Теорія «Брендингу територій» та проблематика політичного маркетингу у наукових дослідженнях	Семинар	Аналіз підходу Т.Нагорняк		4
6-ий тиждень 4 годин	Тема 6. Публічна політика та теорія конфліктів: нові виміри досліджень.	Лекція	Аналіз робіт О.Чальцевої та М.Примуша.	6-ий тиждень	4
	Тема 6. Сучасні політологічні школи в Україні	Лекція	Порівняльний аналіз предметів досліджень сучасних українських наукових політологічних		3

				шкіл	
Змістовний модуль 2(40 балів)					
7-ий тиждень 4 години	Тема 7. Disputes on the ground of methodology of political science – overview	Лекція		7-ий тиждень	4
	Тема 7. Behaviouralist revolution and its consequences for development of political science	Семинар	Understanding of differences between standpoints on the ground of methodology of political science.		5
8-ий тиждень 4 години	Тема 8. Disputes between old schools and „neo” (neo-behavioralism, neo-functionalism, neo-institutionalism)	Лекція		8-ий тиждень	4
	Тема 8. Revival of normativism in the 70ths	Семинар	Understanding of differences between standpoints on the ground of methodology of political science		5
9-ий тиждень 4 години	Тема 9. Interpretative approach in political science	Лекція		9-ий тиждень	4
	Тема 9. Key issues of contemporary political science: Transformation of Democracy	Семинар	Understanding of differences between standpoints on the ground of methodology of political science		5
10-ий тиждень 4 годин	Тема 10. Key issues of contemporary political science: State and globalization	Лекція		10-ий тиждень	4
	Тема 10. Key issues of contemporary political science: Crisis of Identity	Семинар	Understanding of differences between standpoints on the ground of methodology of political science		5
11-ий тиждень 2 годин	Тема 11. Key issues of contemporary political science: Technology, media and knowledge society	Лекція	Understanding of differences between standpoints on the ground of methodology of political science	11-ий тиждень	4
	Індивідуальне завдання				20
	Залік				

Оцінювання знань здійснюється у відповідності до «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

в аспірантурі та докторантурі Донецького національного університету імені Василя Стуса».

Методи контролю для оцінювання результатів навчання (поточний, підсумковий).

Методи поточного контролю:

- участь у практичних заняттях,
- виконання практичних робіт,
- індивідуальні письмові роботи;

Методи підсумкового контролю:

- участь під час обговорювання проблемних питань на лекціях;
- індивідуальні науково-практичні завдання;
- іспит.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень :

За 100- бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

Критерії оцінювання

Оцінювання знань та умінь на семінарах здійснюється за п'ятибальною шкалою за такими критеріями:

- «Відмінно» – здобувач глибоко засвоїв матеріал, передбачений програмою, вільно володіє ним, послідовно і логічно викладає його, тісно ув'язує теорію з практикою. Із загального обсягу правильно виконано 90-100 % завдань.
- «Добре» – здобувач добре знає весь матеріал, передбачений програмою, по суті відповідає на всі запитання, не допускає неточностей, може правильно застосувати теоретичні положення при вирішенні практичних завдань, але для визначення дійсного ступеня знань здобувача викладач змушений ставити додаткові запитання і уточнити окремі відповіді. Із загального обсягу правильно виконано 71-89 % завдань.
- «Задовільно» – здобувач засвоїв основний матеріал, передбачений програмою, не допустив неточностей у формулюванні окремих положень, але його відповідь не чітка, у ній відсутня послідовність викладу матеріалу, проявляється невпевненість у вирішенні завдань практичного

характеру. Здобувач спроможний розв'язати прості завдання. Із загального обсягу правильно виконано 50-70 % завдань.

- «Незадовільно» – здобувач не знає окремих питань, допускає суттєві помилки при формулюванні основних положень курсу, з великими труднощами використовує теоретичні відомості при виконанні завдань. Із загального обсягу правильно виконано не більше 49 % завдань.

Оцінювання рівня засвоєння матеріалу за результатами проведення дискусії на лекції за чотирибальною шкалою:

- «4 бала» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 90-100% питання.
- «3» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 71-89%.
- «2» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 50-70%.
- «1» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 0-49%.

Індивідуальне завдання

- 18-20 балів - здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності;
- 15 – 17 балів - здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- 10-14 балів - здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- 5 – 9 балів - здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих;
- 1 – 4 бали - здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Теми індивідуальних завдань:

1. Постмодерністський виклик сучасним політичним наукам і його відтворення у теорії та на практиці.
2. Поєднання фемінізму з новітніми формами суспільно-політичного дискурсу (постмодернізм) і перехід до вивчення гендеру.
3. Емпіричні свідчення ціннісного зсуву та поширення постматеріалістичних цінностей у дослідженнях Р.Інглхарта.
4. М.Доган про зростаючу недовіру громадян плюралістичних демократій до основних інститутів політичного режиму.
5. Дискурсивна версія ідентифікації, її передумов і характеру С.Гола.
6. З.Бауман про сучасну та постсучасну людину.
7. Ф.Фукуяма про кінець історії як закінчення боротьби за суспільне визнання та тріумф лібералізму.
8. Самість, рефлексивність ідентичності в умовах радикалізованого модерну за Е.Гідденсом.
9. Ідентичність в умовах глобалізації за М.Кастельсом.
10. Концепт “соціального капіталу” як зразок взаємодоповнюючого проекту різних шкіл політичних наук.
11. Ідеологія “третього шляху” глобалізації як реалізації компетентного консеквенціалізму і космополітичної демократії.
12. Концептуалізація політичних інститутів як правил політичної гри (Д.Норт, К.Шепсл, А.Степан, П.Холл та ін.)
13. Формальні та неформальні інститути, напрямки їх впливу на суспільно-політичне життя за Д.Нортом.
14. Аналіз специфіки співвідношення формального-неформального в конституційно-правових (ліберальних) демократіях В.Меркеля та А.Круассана.
15. Розширення “сірої” зони (тіньовизація), його чинники та шляхи подолання: моделі Є.де Сото та Г.Мюрдаля.
16. Функціональність-недієздатність демократії в регіонах Італії та її підстави за Р.Патнемом.
17. Дослідження мережових соціальних зв’язків Д.Марша та С.Родса.

3.3. Питання до іспиту.

1. Охарактеризуйте підстави бігейвіоралізму.
2. Виявіть особливості структурно-функціонального підходу до аналізу політики.
3. Співставте домінуючі версії класичного (жорсткого) моделювання політичної системи.
4. Проаналізуйте постсистемні (м’які) підходи до макрополітики.
5. Зясуйте аргументацію Д. Істона щодо необхідності нової революції в політичній науці.
6. Розкрийте особливості сучасної політичної науки за Г. Алмондом.

7. Окресліть специфіку національних шкіл у політичних науках.
8. Проаналізуйте логіку неомарксистського потрактування сучасної ситуації в політичній науці за Р. Чілкотом.
9. Виявіть характерні риси постмодернізму як методології пізнання суспільно-політичних реалій.
10. Співставте домінуючі версії постмодернізму та покажіть особливості їх відтворення в політичних науках.
11. Розкрийте характерні риси фемінізму як методології пізнання суспільно-політичних реалій.
12. Проаналізуйте особливості провідних напрямків феміністської соціально-політичної думки і нові тенденції потрактування політики в сучасних умовах.
13. Окресліть логіку “радикального модерну” Е.Гіденса та “нової сучасності” У.Бека в контексті ситуації в політичній сфері.
14. Співставте аргументацію щодо політичної незавершеності модерного проекту за Ю.Габермасом і А.Туреном.
15. Розкрийте аргументи Р.Інглхарта і М.Догана стосовно ціннісного зсуву та його наслідків.
16. Охарактеризуйте рефлексії щодо змін ідентичності та їх впливу на оновлене бачення політики представниками різних шкіл політичних наук.
17. З'ясуйте специфіку бачення представниками різних шкіл політичних наук ситуації у сучасному соціумі.
18. Покажіть особливості ліберального погляду на сучасний соціум і шляхи його інтеграції.
19. Розкрийте специфіку комунітаристської альтернативи соціальності та напрямки її синтезу з напрацюваннями школи лібералізму.
20. Співставте підходи представників різних шкіл політичних наук до проблематики соціального капіталу.
21. З'ясуйте погляди М.Фуко і Ю.Габермаса на соціальні рухи і громадянське суспільство.
22. Проаналізуйте особливості концептуалізації політичних інститутів.
23. Охарактеризуйте бачення проявів формального-неформального представниками різних шкіл політичних наук.
24. Покажіть специфіку логік обміну – відповідності у потрактуванні політичних інститутів представниками різних шкіл неоінституціоналізму.
25. Наведіть аргументи щодо концептуалізації інституційної стабільності та змін представників різних шкіл неоінституціоналізму.
26. Розкрийте особливості різновидів нового інституціоналізму: нормативного, історичного, з позицій теорії раціонального вибору, соціального, структурного, міжнародно-режимного.

Основна література

1. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. – Львів: Новий Світ-2000, 2017. – 632 с.
2. Нагорняк Т. Л. Брендинг територій у сучасних політичних практиках //Грані. – 2014. – №. 3. – С. 53-58.
3. Польовий М. А. и др. Особливості моделювання процесів транскордонної міждержавної взаємодії. – 2016.
4. Примуш М. Політичні конфлікти та їх типи //Політичний менеджмент. – 2010. – №. 1. – С. 96-104.
5. Чальцева, Олена Михайлівна. "Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика/О." Чальцева [Електронний ресурс]–Режим доступу: http://idpnan.org.ua/files/chaltseva-om-publichna-politika-_teoretichniy-vimir-i-suchasna-praktika_-_d_.pdf (2017).
6. Aronowitz S., The Politics of Identity: Class, Culture, Social Movements, NY 1992.
7. Axford B., Theories of Globalization, London 2013.
8. Bellamy C., Taylor J.A., Governing in the Information Age, Buckingham 1998.
9. Bisley N., Rethinking Globalization, NY 2007.
10. Braman S., Change of State: Information, Policy and Power, NY 2009.
11. Castells M., The Power of Identity, Oxford 2004.
12. Chadwick A., Internet Politics: State, Citizens and New Communications Technology, Oxford 1996.
13. Huntington S.P., The 3rd Wave of Democratization, Oklahoma 1991.
14. Fukuyama F., Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment, Farrar 2018.
15. Marsh D., Stoker G., Theory and Methods in Political Science, Palgrave Macmillan, 2002.
16. Ohame K., The End of Nation State: The Rise of Regional Economics, NY 1996.
17. Political Science. The State of the Discipline, A.W. Finifter (ed.), Washington 1983.
18. Sinclari T., Global Governance, Cambridge 2012.

Допоміжна література

19. Alborow M., The Global Age, Cambridge 1996.
20. Alvesson M., Postmodernism and Social Research, Buckingham 2002.
21. Beitz Ch., Political Theory and International Politics, Princeton 1997.

22. Calhoun C., Social Theory and Politics of Identity, Cambridge 1994.
23. Fukuyama F., The End of History and the Last Man, NY 1992.
24. Huntington S.P., The Clash of Civilizations, NY 1996.
25. Sartori G., The Theory of Democracy Revisited, New Jersey 1987.

Інформаційні ресурси

26. <http://www.aik-sng.ru/>
27. cliodynamics.ru/
28. www.mirprognozov.ru
29. <http://spkurdyumov.narod.ru/>
30. <http://study.ustu.ru/view/aid/95/1/Prigojin.doc>

Викладач

Ірина МАЦИШИНА

Завідувач кафедри

Олена ЧАЛЬЦЕВА

Гарант освітньої програми

Микола ПОЛЬОВИЙ

Керівник спеціальності

Микола ПОЛЬОВИЙ